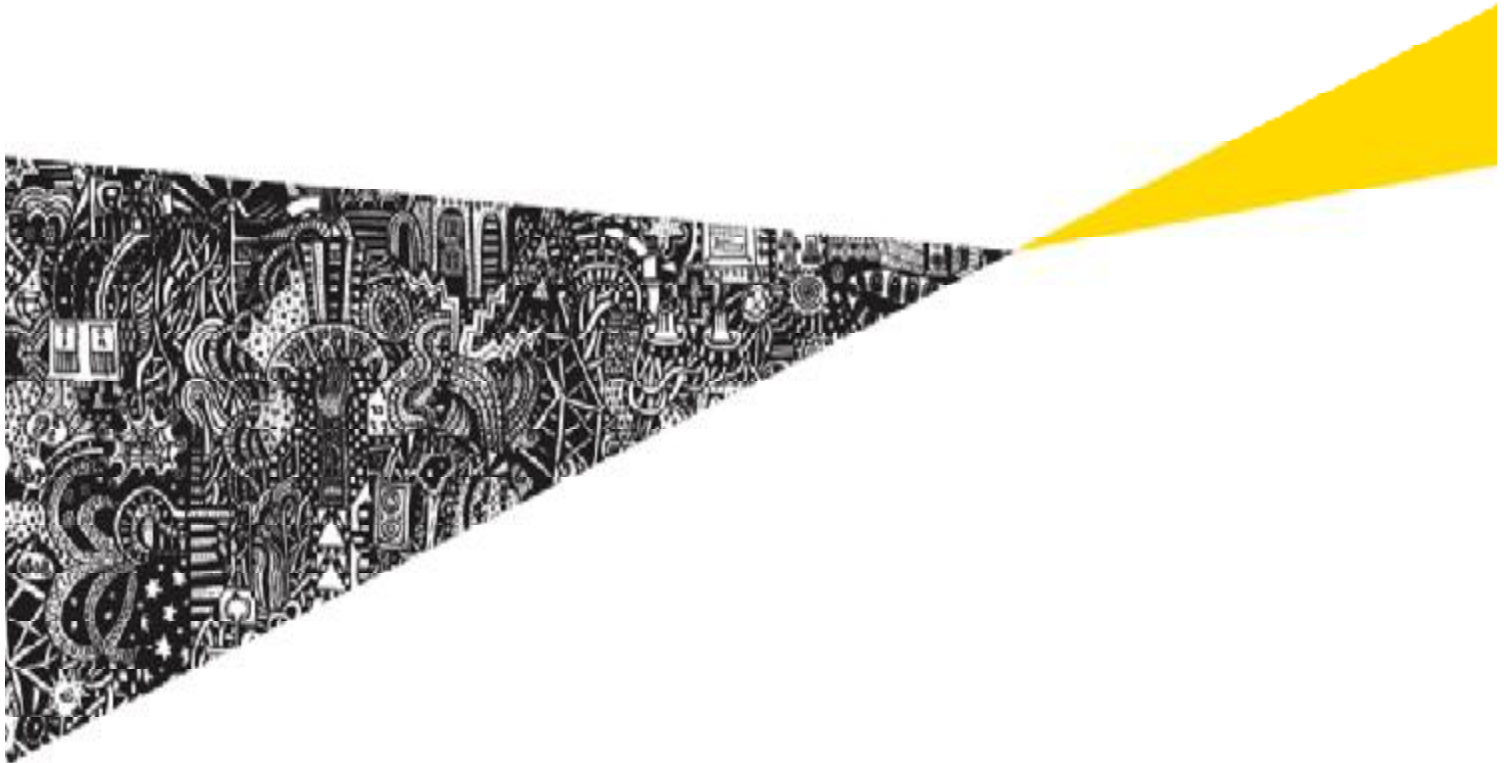

Landstinget i Jönköpings län

Granskning av årsbokslut/årsredovisning 2008

Genomförd på uppdrag av revisorema

31 mars 2009

Helena Patrikson
Ulrika Strånge
Inger Andersson
Susanne Karlsson
Peter Ståhl
Tobias Andersson

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1 Bakgrund	3
2.2 Granskningens syfte och omfattning	3
2.3 Metod.....	3
3. God ekonomisk hushållning.....	5
3.1 Balanskravet.....	5
3.2 Finansiella mål.....	7
4. Rättvisande räkenskaper	9
4.1 Bokslutsprocessen.....	9
4.2 Årsredovisningen	9
4.3 Resultaträkningen.....	9
4.4 Balansräkningen	10
4.5 Uppföljning från tidigare granskningar.....	10
5. Intern kontroll	13

1. Sammanfattning

På uppdrag av revisorerna har Ernst & Young granskat årsbokslut och årsredovisning för 2008 för Landstinget i Jönköpings län.

De väsentligaste slutsatserna och identifierade förbättringsområden sammanfattas enligt följande:

Slutsatser:

- De delar av årsredovisningen vi har tagit del av (avsnitten gällande god hushållning, finansiell analys, redovisningsprinciper, nyckeltal, resultaträkning, finansieringsanalys, balansräkning och notförklaringar) är i allt väsentligt upprättade enligt god revisionsd för kommuner och landsting samt landstingets bokslutsanvisningar.
- Resultatet är 8 Mkr för lågt redovisat beroende på att upplupna ränteintäkter på värdepapper inte bokförts. I övrigt anser vi att resultat- och balansräkning ger en rättvisande bild av verksamhetsåret 2008.
- Balanskravet är uppfyllt.
- Landstinget har uppnått 1 av 2 övergripande finansiella mål för god ekonomisk hushållning.
- Vår bedömning är att den interna kontrollen gällande finansiell information är tillräcklig.

Förbättringsområden:

- För att nå en långsiktigt hållbar ekonomi bör målsättningen vara att samtliga verksamheter har en ekonomi i balans. En god styrning av verksamheten baseras på kända och väl förankrade förutsättningar. Budget och planerad verksamhet bör samordnas på ett tydligare sätt inom Jönköpings sjukvårdsområde.
- Vissa brister kvarstår när det gäller förvaltningarnas årliga fysiska inventering av anläggningstillgångar.
- Fortsatt utredning bör ske av orsakerna till differenserna av semesterlöneskulden mellan redovisningssystemet och lönesystemet. Differenserna skapar osäkerhet kring resultatredovisningen under året.
- Rutiner för projektredovisning bör utvecklas.

2. Inledning

2.1 Bakgrund

Som en del i redovisningsrevisionen har Ernst & Young av revisorerna i Landstinget i Jönköpings län fått i uppdrag att genomföra en granskning av landstingets årsbokslut och årsredovisning gällande räkenskapsåret 2008.

2.2 Granskningens syfte och omfattning

Enligt kommunallagen är det de förtroendevalda revisorenas uppgift att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Denna rapport behandlar redovisningsrevisionen, d.v.s. om räkenskaperna är rättvisande samt de delar av den interna kontrollen som påverkar den finansiella informationen i årsredovisningen. Rapportens syfte är att ge ett underlag för revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen.

Ett underordnat syfte är att bedöma om förvaltningarna följt bokslutsanvisningarna, som är fastställda av landstingets centrala ekonomiavdelning.

Samtliga förvaltningar inom Landstinget i Jönköpings län har omfattats av granskningen som i huvudsak skett på respektive förvaltnings ekonomiavdelning samt på landstingets centrala ekonomiavdelning.

2.3 Metod

Granskningen är utförd enligt god redovisningssed med särskilt beaktande av den kommunala särarten. Detta innebär att revisionen planerats och genomförts på ett sådant sätt att informationen i årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlag för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I revisionen ingår också att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten. Planeringen är genomförd med utgångspunkt i en risk- och väsentlighetsanalys. Det innebär att vi har koncentrerat våra insatser där risken för väsentliga fel är störst. Riskbedömningen påverkas bl.a. av posternas storlek, mängden transaktioner samt förekomst av komplexa transaktioner och svåra bedömningar.

Uppföljning har skett av de iakttagelser som noterades vid granskning av årsredovisningen 2007 och det svar som har erhållits från Landstingsstyrelsen. Iakttagelser i rapporten gällande granskning av delårsrapport 2:2008 samt centrala ekonomiavdelningens yttrande gällande denna rapport (i skrivande stund ej behandlat av Landstingsstyrelsen) har beaktats.

Rapporten har begränsats till väsentliga iakttagelser.

3. God ekonomisk hushållning

3.1 Balanskravet

Enligt Kommunallagen (1991:900) ska kommuner och landsting ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer.

För räkenskapsåret 2008 redovisar landstinget ett överskott på 17 Mkr (77 Mkr 2007). Balanskravet är därmed uppfyllt.

Resultatet för landstingets olika verksamheter ser ut enligt följande:

(Mkr)

Förvaltning:	Resultat 2008:	Prognos 2008:	Differens:
Jönköpings sjvo	-59,8	-35,0	-24,8
Höglandets sjvo	-5,4	-6,0	0,6
Värnamo sjvo	11,7	9,0	2,7
Folktandvården	13,1	10,5	2,6
Landstingsfastigheter	-4,6	-2,7	-1,9
Regional utveckling	1,3	2,3	-1,0
IT-centrum	8,3	4,3	4,0
Laboratoriemedicin	3,0	6,9	-3,9
Landstingets kansli	0,0	0,0	0,0
RO 10, finansnetto och övriga landstingsgemensamma poster	49,4	215,7	-166,3
Totalt:	17	205	188

Vid delårsbokslutet per den 31 augusti 2008 prognostiserade landstinget ett överskott på 205 Mkr. Det slutliga resultatet på 17 Mkr är 188 Mkr lägre än prognosen från augusti. Den stora delen av förändringen mellan prognosen och utfallet (RO 10) förklaras av ett betydligt försämrat finansnetto motsvarande 157 Mkr.

Den finansiella oron har påverkat landstingets ekonomi i stor omfattning under 2008. Då landstinget har begränsad möjlighet att kortsiktigt påverka finansnettot är det av vikt att sträva efter att samtliga verksamhetsgrenar/förvaltningar uppnår balans i sin ekonomi.

Jönköpings sjukvårdsområde har i ett antal år redovisat underskott och de åtgärder som vidtagits har endast på kort sikt fått resultat. Avvikelsen mellan prognos och utfall är 25 Mkr. Årets negativa resultat förklaras bl.a. av kostnadsökningar för läkemedel, köpt rikssjukvård och sjukresor. Det framgår även att antalet årsarbetare har varit för många i förhållande till budgetramen. Förvaltningen lyfter fram fyra kliniker (ortoped-, onkolog-, medicin- och barnkliniken) som tillsammans redovisar ett underskott på ca 53 Mkr. Dessa klinikers underskott motsvarar nästan 90 % av förvaltningens totala underskott. En ekonomisk handlingsplan för 2009 är upprättad. I handlingsplanen framgår förslag till effektiviseringar för basenheterna samt ett antal förvaltningsgemensamma aktiviteter.

Slutsats / Bedömning avsnitt 3.1:

- Balanskravet är uppfyllt.
- För att kunna nå en långsiktigt hållbar ekonomi bör målsättningen vara att samtliga verksamheter/förvaltningar har en ekonomi i balans.
- En god styrning av verksamheten baseras på kända och väl förankrade förutsättningar. Budget och planerad verksamhet bör samordnas på ett tydligare sätt inom Jönköpings sjukvårdsområde. En möjlighet kan vara att länsövergripande verksamhet särskiljs från övrig verksamhet för att man i högre utsträckning ska kunna göra jämförelser mellan likartad verksamhet vid de tre sjukvårdsområdena.

3.2 Finansiella mål

3.2.1 Landstingsövergripande

Fastställda finansiella mål

Utgångspunkten för Landstinget i Jönköpings län är att nå och behålla en styrka i ekonomin så att den kännetecknas av långsiktighet och uthållighet. I budgeten för 2008 fastslås att för att säkra en god hushållning ur ett finansiellt perspektiv ska följande finansiella mål nås under perioden:

- Resultatet ska vara minst 2,5 % av skatt och statsbidrag (ca 190 Mkr)
- Verksamhetens nettokostnad ska inte överstiga 98 % av intäkterna från skatt och statsbidrag.
- Investeringar ska egenfinansieras.

Ovanstående mål är baserade på att blandmodellen används. I samband med att Landstingsfullmäktige beslutade att årsredovisning för 2008 ska redovisas enligt fullfonderingsmodellen sänktes resultatkravet till 2 % av skatt och statsbidrag (ca 150 Mkr) och målet gällande verksamhetens nettokostnad togs bort.

Måluppfyllelse

Landstingets resultat för 2008 motsvarar endast 0,2 % av skatter och statsbidrag. Målet har därmed inte uppnåtts.

Målet gällande egenfinansiering av investeringar har uppfyllts. En bidragande orsak till det är att investeringstakten har varit lägre än budgeterat. Investeringsbudgeten för 2008 var fastställd till 451 Mkr (337 Mkr för 2007). Denna högre nivå för 2008 beror på landstingets ambition att komma i fas med tidigare beslutade investeringar. Utfallet i år blev 272 Mkr (266 Mkr för 2007) vilket är en differens på ca 180 Mkr mot budget. För en långsiktigt god hushållning och effektiv styrning av verksamheten är det viktigt att fastställd investeringsbudget och genomförda investeringar harmonierar.

Landstinget kommenterar ovanstående mål i sin årsredovisning för 2008 och poängterar att den negativa utvecklingen på arbets- och finansmarknad under 2008 tillsammans med lägre skatteunderlagstillväxt starkt har påverkat de finansiella förutsättningarna. Landstinget gör dock bedömningen att det föreligger en ur finansiell synvinkel god hushållning sett över en längre tidsperiod. Vi kan utifrån genomförd revision inte ha någon annan åsikt men vill poängtera vikten av att den egna verksamheten har en ekonomi i balans då skatteintäkter och de finansiella förutsättningarna är föränderliga och svårkontrollerade faktorer.

Att beakta inför 2009

Skatteintäkterna i bokslutet är baserade på den prognos som Sveriges Kommuner och Landsting lämnade i december 2008. Under 2009 har den prognosen skrivits ned med 100 Mkr. Nettokostnaderna har under 2008 ökat mer än skatteintäkter och stadsbidrag under året.

3.2.2 Förvaltningsspecifika

För förvaltningarna finns ett antal finansiella mål fastställda. Exempel på dessa mål är:

- Kostnad i förhållande till budget
- Följsamhet till rådgivande läkemedelslista
- Avvikelse mot bemanningsplan

Av verksamhetsberättelserna kan utläsas att målen uppnås i varierande omfattning. Det är svårt att värdera förvaltningarnas olika mål och även få en bild av hur förvaltningarnas uppdrag påverkas när dessa mål inte uppnås.

Slutsats / Bedömning avsnitt 3.2:

- Landstinget har uppnått 1 av 2 övergripande finansiella mål för god ekonomisk hushållning.
- En bedömning bör ske av hur en lägre investeringstakt påverkar verksamheternas möjlighet att uppfylla övriga mål för god ekonomisk hushållning.
- För att klara en långsiktig ekonomisk stabilitet och uppnå målen för ekonomisk hushållning på sikt är det av vikt att ha en god handlingsberedskap för de föränderliga finansiella förutsättningarna.

4. Rättvisande räkenskaper

4.1 Bokslutsprocessen

De bokslutsanvisningar som förvaltningarna erhållit från centrala ekonomiavdelningen har fungerat tillfredsställande och inga väsentliga avsteg från dessa har noterats. I revisionsrapporten gällande granskning av årsbokslut/årsredovisning 2007 noterades att kvaliteten och följsamheten till gällande bokslutsanvisningar skiftade mellan förvaltningarna. De förvaltningar som föregående år noterade brister i detta avseende har under 2008 på ett bättre sätt följt fastställda bokslutsanvisningar.

4.2 Årsredovisningen

Denna granskningen baseras på utkast av avsnitten gällande god hushållning, finansiell analys, redovisningsprinciper, nyckeltal, resultaträkning, finansieringsanalys, balansräkning och notförklaringar i årsredovisningen. Vi har dock inte granskat driftsredovisning och bruttoinvesteringsredovisning som ingår bland de finansiella rapporterna. Vi har inte haft möjlighet att ta del av hela årsredovisningen och därmed har vår analys och möjlighet till bedömning av helheten begränsats. Nuvarande arbetssätt för framtagande av årsredovisning innebär, för revisionen, en risk för att informationen i granskade avsnitt avviker från slutlig version av årsredovisningen.

4.3 Resultaträkningen

4.3.1 Ränteintäkter

Landstinget placerar bl.a. rörelsekapital i värdepapper med garanterad ränta. Dessa löper under ett antal år med garanterad ränta. Värdet man erhåller vid förfallotidpunkten är anskaffningsvärde samt ränta. Det är även möjligt att sälja värdepapperen innan förfall till marknadsvärde. Landstinget har en god likviditet och man har inte för avsikt att sälja värdepapperen innan förfalldagen. Upplupen intäktsränta per 2008-12-31 uppgick till 8,4 Mkr. Denna har inte beaktats i bokslutet. Ränteintäkten borde bokförts under 2008 och därmed ökat resultatet.

4.3.2 Folktandvården

Folktandvårdens administration och verksamhet har under året i stor utsträckning påverkats av den nya tandvårdsförsäkringen som infördes 1 juli 2008. Det IT-stöd som är kopplat till den nya försäkringen, som hanterar kommunikationen mellan tandvårdens administrativa system och Försäkringskassan, infördes utan att det först prövats i testmiljö. Detta har inneburit en belastning även för de enskilda klinikerna, dels genom stora utbildningsinsatser och dels genom ett administrativt merarbete.

Försäkringskassan har utfört en rad förbättringar under hösten men fortfarande förekommer omfattande korrigeringar, rättningar samt betydande förseningar när det gäller utbetalningarna. Enligt uppgift kan det efter förvaltningens pågående analys- och utredningsarbete bli aktuellt med justering av uppbokad fordran mot Försäkringskassan som gör att förvaltningens intäkter påverkas i negativ riktning. Ett återkommande problem är att det ur T4-systemet inte går att få ut tillförlitliga rapporter som kan användas som avstämningsunderlag till uppbokade poster. Förvaltningen har inte gjort någon reservering för osäkra fordringar i bokslutet och det framgår inte av övrig bokslutsdokumentation eller i verksamhetsberättelsen att denna osäkerhet föreligger. Det är därför mycket svårt att göra en bedömning om de räkenskaper som redovisas för Folkandvården är rättvisande.

4.4 Balansräkningen

4.4.1 Fysisk inventering

Föregående år noterades att anläggningstillgångar inte inventerats i enlighet med gällande bokslutsinstruktioner. Enligt instruktionerna ska dokumentation som styrker detta ingå i bokslutsdokumentationen.

Vid årets granskning har framkommit att fysisk inventering har skett vid ett antal förvaltningar, dock inte alla. Brister finns fortfarande när det gäller dokumentationen.

4.5 Uppföljning från tidigare granskningar

4.5.1 Semesterlöneskuld

Vid granskning av delårsrapport 2:2008 noterades vissa differenser mellan semesterlöneskuldslistan från lönesystemet och den uppbokade skulden i redovisningssystemet Raindance. Vid delårsbokslutet 2008-08-31 var differensen 5 Mkr och vid årsbokslutet 2008-12-31 var differensen ca 1,6 Mkr. Enligt uppgift har differensen under de två första månaderna 2009 legat mellan 3-4 Mkr och ej justerats i den ekonomiska redovisningen.

Förändring av semesterlöneskulden görs centralt och bokas endast på förvaltningsnivå, d.v.s. det påverkar inte klinikernas/basenheterernas resultat.

Då det råder en stor osäkerhet kring denna balanspost, som även påverkar resultatet, bör en utredning kring varför differenser uppstår prioriteras. Problemet redovisades i rapporten "Granskning av delårsbokslut 2:2008".

4.5.2 Flexskuld

Det har i ett antal revisionsrapporter noterats att skuld/fordran för flextid ej bokas upp i ekonomisystemet och därmed får en påverkan på landstingets och förvaltningarnas resultat. I yttrandet till granskning av årsbokslut/årsredovisning 2007 svarar centrala ekonomiavdelningen att de bedömer att saldots förändring mellan åren inte torde förändras i väsentlig omfattning samt att arbetsinsatsen inte överstiger nyttan med att skuldbokföra flextidsskulden. Denna iakttagelse kvarstår även i denna granskning vilket medför en osäkerhet vid bedömning om räkenskaperna är rättvisande.

4.5.3 Projektredovisning

Vid granskning av årsbokslutet 2007 noterades avvikelser från gällande anvisningar vad gäller projektredovisning. Det hade bl.a. gjorts uppskattningar över nedlagda kostnader och det fanns oklarheter om återbetalningsskyldighet förelåg i projekten. Det fanns även projekt som resultatförts men som inte var avslutade. Samtliga förvaltningar använde inte den särskilda bilaga för att specificera projekten som fastställs i bokslutsanvisningarna.

Liknande iakttagelser görs även för 2008 och vi vill ännu en gång poängtera vikten av enhetlig dokumentation och följsamhet av fastställda rutiner då detta område omsätter externa medel av väsentlig storlek.

Vi har vid årets granskning noterat att det finns ett antal projekt som är gamla, där få transaktioner har skett under sista tiden, och där överskott finns. I några fall har överskotten överförts till nya projekt. Rutinen för när projekt ska avslutas bör förtydligas.

Olika uppställningsformer används för att dokumentera projekten i bokslutet. Vår bedömning är att den mall som fastställts för projektredovisning kan vidareutvecklas med information om erhållet bidrag och nedlagda kostnader. Mallen bör användas av samtliga förvaltningar. Beslut/villkor för samtliga projekt bör alltid bifogas dokumentationen.

4.5.4 Tvist – Landstingsfastigheter

I revisionsrapporten gällande verksamhetsåret 2007 noterades en tvist med Sävsjö kommun gällande hyra för ombyggnation av lokaler. Skiljedom har meddelats men det föreligger enligt uppgift vissa oklarheter i hur domen ska tolkas. Centrala ekonomiavdelningen bedömer fortfarande att det inte föreligger någon väsentlig förlustrisk, varför ingen reservering har gjorts i årets bokslut.

Slutsats / Bedömning avsnitt 4:

- De delar av årsredovisningen vi har tagit del av (se avsnitt 4.2) är i allt väsentligt upprättade enligt god revisionsred för kommuner och landsting samt landstingets bokslutsanvisningar.
- Resultatet är 8 Mkr för lågt redovisat beroende på att upplupna räntetäkter på värdepapper inte bokförts. I övrigt anser vi att resultat- och balansräkning ger en rättvisande bild av verksamhetsåret 2008.
- Förbättringar av bokslutsdokumentationen har skett hos de förvaltningar som föregående år visade brister.
- Vissa brister kvarstår när det gäller inventering av anläggningstillgångar.
- Fortsatt utredning bör ske av orsakerna till differenserna mellan semesterlöneskulden i redovisningssystemet och i lönesystemet, då differenserna även skapar osäkerhet kring resultatredovisningen under året.
- Rutiner för projektredovisning och dokumentation bör utvecklas.

5. Intern kontroll

Den interna kontrollen är en del av landstingets övergripande styrsystem för att följa upp verksamhet och ekonomi. Syftet med den interna kontrollen är att bidra till att ändamålsenligheten i verksamheten stärks, att resurser utnyttjas effektivt, att den finansiella rapporteringen är tillförlitlig och att lagar och regelverk efterlevs.

Utöver de iakttagelser som redovisats tidigare i rapporten har ytterligare granskning skett. Granskning av rutiner / allmänna revisionsåtgärder har utförts under året för att bedöma den interna kontrollen. Bl.a. har nedanstående granskning utförts:

- Redovisning och inbetalning av skatter, moms och arbetsgivaravgifter.
- Verifikationsläsning på samtliga förvaltningar med avseende på periodisering, rörelsetillhörighet, fullständighet m.m.
- Periodiseringskontroll gällande leverantörsfakturor.
- Uppdatering av övergripande rutiner gällande försäkringsfrågor.
- Ett urval av stora löneutbetalningar har granskats mot underlag.

Noteringar gällande lönegranskningen rapporteras i en särskild rapport som presenteras för landstingsrevisionen under mars 2009. I övrigt har inga väsentliga iakttagelser noterats vid ovanstående granskning.

För att få en överblick över förvaltningarnas arbete och kunskap gällande intern kontroll skickades ett frågeformulär beträffande intern kontroll ut till samtliga förvaltningschefer. Detta frågeformulär var indelat i områdena; kontrollmiljö, riskbedömning, information och kommunikation, kontrollåtgärder, övervakning och uppföljning samt generella IT-kontroller. Svar på denna enkät har erhållits från samtliga förvaltningar, dock har inte alla svar kommit från förvaltningschefen. Enkäten är en grund för bedömning av hur den interna kontrollen påverkar vår granskningsinsats. Med fördel kan även resultatet användas som utgångspunkt vid framtida diskussioner med förvaltningschefer/förvaltningsledningen för en djupare analys av förvaltningarnas arbete med den interna kontrollen.

Under 2008 har ett fördjupat granskningsprojekt gällande övergripande intern kontroll genomförts. Revisionsrapporten som presenterades i augusti 2008 konstaterade att det finns förbättringsmöjligheter gällande detta område.

Slutsats / Bedömning avsnitt 5:

- Vår bedömning är att den interna kontrollen gällande finansiell information är tillräcklig.
- De förbättringsområden som i årets granskning uppmärksammats när det gäller intern kontroll är främst hantering av löner och personalkostnader samt övergripande intern kontroll. Båda dessa områden behandlas i särskilda revisionsrapporter.